

Landbouwvisie Lochem

2021-2030

LTO Noord Afd. Achterhoek noord

AJK Laren & Lochem

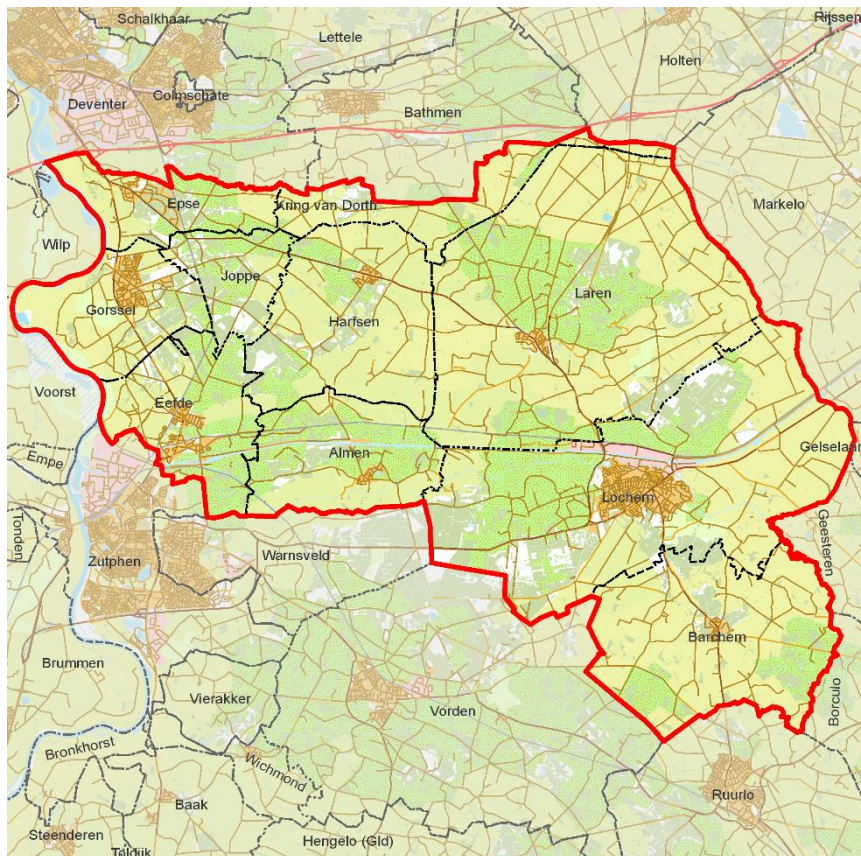

**“Ruimte om te Ondernemen”
in Duurzame Plattelandsgemeente Lochem
17 mei 2021**

Inhoudsopgave:

- 1) Inleiding
- 2) Landbouw in Lochem huidige situatie
- 3) Toekomstvisie landbouw in Lochem
- 4) Thema's ten behoeve van de omgevingsvisie
 - 4.1) Ruimte om te ondernemen
 - 4.2) Woningbouw en Vrijkomende Agrarische bebouwing buitengebied
 - 4.3) Duurzaam ondernemen en Verdienmodel
 - 4.4) Multifunctionele landbouw
 - 4.5) Natuur en Stikstofopgave
 - 4.6) Energie
 - 4.7) Water
 - 4.8) Landschap en Infrastructuur
 - 4.9) Mest en Bodem
 - 4.10) Imago en verbinding met de omgeving
- 5) Nawoord en afsluitend

Bijlage: Werkgroepleden LTO Achterhoek Noord en AJK Laren & Lochem

1. Inleiding ‘Ruimte om te ondernemen’

Voor u ligt de landbouwvisie van LTO Noord afdeling Achterhoek Noord, en AJK Laren & Lochem. Deze gezamenlijke visie op de toekomst geeft inzicht in thema's en ontwikkelingen. De visie geeft richting aan onze plannen en inzet in de belangenbehartiging. Deze visie is tevens onze inbreng in de gemeentelijke omgevingsvisie.

Lochem heeft procentueel gezien een zeer hoog aantal landbouwers in de gemeente, en het betreft derhalve een groot percentage van het platteland van Lochem, en ook van haar bewoners. In onze landbouwvisie Lochem, zullen wij tevens ingaan op de omgevingsvisie voor het buitengebied van onze gemeente.

We zijn als landbouw continue in beweging en ook de komende jaren zullen veranderingen en opgaves onderdeel van onze bedrijfsvoering zijn.

Wij als landbouwsector werken graag mee aan deze toekomst. Want de evolutietheorie van Darwin leert ons, 'Niet de snelste, grootste overwint, maar degene die zich het best aanpast aan de veranderde omstandigheden'.

Dit vraagt flexibiliteit van de ondernemer, maar net zo goed flexibiliteit (maatwerk) van de gemeente om de plannen waar te kunnen maken: de 'Ruimte om te ondernemen'.

7 januari 2021 overleg AJK en LTO over de houtskoolschets van de gemeente Lochem

21 Januari 2021 bespreken houtskoolschets met alle agrariërs uit de gemeente Lochem. Middels een enquête meningen en ideeën opgehaald.

7 april 2021 1ste concept Landbouwvisie bespreken met Landbouwwerkgroepleden LTO en AJK.

4 mei 2de concept landbouwvisie bespreken met landbouwwerkgroepleden LTO en AJK

19 mei 2021 zal de landbouwvisie worden aangeboden en gepresenteerd aan de hele Raad van Lochem.

In deze landbouwvisie worden eerst de huidige situatie en toekomstvisie geschetst.

Daarna zullen een aantal thema's worden weergegeven, welke ook richting kunnen bieden voor de Omgevingsvisie.

Samen kunnen we deze uitdagingen aan, we hopen op uw inzet en willen graag constructief met u in gesprek hierover.

“Ruimte om te Ondernemen”
in onze Duurzame Plattelandsgemeente Lochem

2. Huidige situatie Lochem en landbouw

Plattelandsgemeente Lochem:

In Lochem is ongeveer 60% van de grond landbouwgrond. De werkgelegenheid in de agrarische sector en de aanverwante sectoren zijn van zeer grote betekenis voor onze lokale en regionale economie. De agrarische bedrijven zorgden in 2018 voor 11,5% van de banen in de gemeente Lochem.

Daarnaast is er veel werkgelegenheid van alle bedrijvigheid in de periferie. Zoals FrieslandCampina, Forfarmers, Reudink, mechanisatiebedrijven, loonbedrijven, dierenartsen, installatiebedrijven, toeleveringsbedrijven, transport, handel, verkoop regionale- en streekproducten en recreatiemogelijkheden in deze plattelandsgemeente. En niet te vergeten de boerderijen- fietstocht, (mede) georganiseerd door LTO, welke jaarlijks zo'n 500 fietsers trekken.

CBS cijfers Lochem 2020:

Het aantal land- en tuinbouwbedrijven is van 2005 tot en met 2020 afgenomen van 586 naar 385 bedrijven. Gemiddeld -2,8% per jaar, en vergelijkbaar met de rest van de Achterhoek en iets lager dan in de rest van Nederland.

Het aantal melkkoeien is 4% gestegen ten opzicht van 2005, totaal 15675. Het totaal aantal runderen is gedaald met 8% naar 28000 dieren. In de varkenshouderij is het aantal dieren met 50% afgenomen en het aantal dieren in de pluimveehouderij is gelijk gebleven. Het aantal geiten is sinds 2005 gegroeid naar 4964 in 2020.

Het areaal cultuurgrond is de laatste 10 jaar met 1,7% afgenomen.

Het aantal inwoners per januari 2019 is 33590 in Lochem. In 2005 waren er 32816 inwoners

Landbouwcijfers per 2020 betreffen:

Totaal 385 bedrijven met gemiddeld 32 ha grond.

Totaal 12233 ha cultuurgrond. Waarvan:

- 180 melkveebedrijven (gem. 87 koeien)
- 70 overige graasdierbedrijven
- 20 varkensbedrijven (gem. 1.883 varkens, in 2005 waren er nog 130 bedrijven met varkens.)
- 8 Pluimveebedrijven, (gem 68591 dieren)
- 16 Geitenhouderijen, (gem 310 dieren)
- 68 bedrijven met granen (500 ha.)

Rentmeesterschap, kenmerk familiebedrijf en duurzaam doorgeven:

In Lochem stromen de Berkel en andere watergangen. Lochem kent een mooi coulisselandschap met weiden, akkerbouw, houtwallen en bos.

In Lochem zijn landbouwbedrijven waar reeds eeuwenlang geboerd is. Er is een rijke historie, en tevens een verlangen dit als nette Rentmeesters door te geven.

Het kenmerk van een familiebedrijf is, dat het vaak van generatie op generatie wordt doorgegeven. Zij gaan niet voor het gewin op de korte termijn, maar willen investeren voor de langere termijn.

Thema's als duurzaam ondernemen, innovatie, rentmeesterschap, een inkomen voor de langere termijn, staan bij familiebedrijven centraal.

Beperkte verbreding: Bij de CBS Landbouwtelling wordt ook gevraagd naar eventuele multifunctionele activiteiten op een bedrijf. Helaas zijn er geen cijfers over verbreding in Lochem. Als we kijken naar de cijfers in Gelderland dan zien we dat in 2020, huisverkoop en agrarisch natuur en landschapsbeheer het meest als verbreding voor komt, beiden op 12% van de bedrijven. Loonwerk voor derden en stalling van goederen of dieren staan op plek 3 en 4 met respectief 8% en 5% van de bedrijven. De energieproductie met levering aan derden groeit snel van ongeveer 1% van de bedrijven in 2016 naar ruim 4% van de bedrijven in 2020. Wat verder opvalt aan de cijfers is dat agrarisch natuur- en landschapsbeheer grote variatie toont over de jaren heen. Bijna 10% in 2011, naar 7% in 2016 om vervolgens weer te stijgen naar ruim 13% in 2020. De oorzaak hiervan zit in de mogelijkheid om hieraan mee te doen. Dit is vaak afhankelijk van de regelingen die de overheid open stelt.

Van de bedrijven die aan verbreding doet haalt 52% van de bedrijven minder dan 10% van de totale opbrengst uit verbreding. 22% van de bedrijven haalt meer dan 50% van de totale opbrengst uit de verbredingsactiviteiten.

3. Toekomstvisie landbouw in Lochem

Ruimte om te ondernemen:

Wij verwachten dat de daling van 3% stoppende landbouwers per jaar in Lochem zich zal voortzetten.

Er zullen bedrijven zijn die inzetten op schaalvergroting, een aantal zal omzet willen vergroten door verbreding, en een aantal zal staken met de hoofdtak, maar vanwege de fiscale wet- en regelgeving doorgaan als landbouwer met 'overige bedrijven' en een klein aantal zal volledig staken of omschakelen.

Er zal derhalve ruimte nodig zijn om te ondernemen. Zowel fysieke ruimte zoals bijvoorbeeld een bouwblok, als ook meewerkende ruimte in beleid.

De ondernemers moet kunnen blijven ontwikkelen zodat er levensvatbare bedrijven overblijven en mee kunnen bewegen in toekomstige ontwikkelingen.

Beheerders landschap:

Sinds vele generaties hebben de land- en tuinbouwers mede zorg gedragen voor het landschap in Lochem. Wij verwachten dat de thema's biodiversiteit, landbouw-inclusief natuur, koeien in de wei, fietsende recreanten, blijvend aandacht vragen. We zien een duurzame invulling door het koesteren van onze agrarisch landschap met haar agrarische ondernemers. En er zal steeds meer samenwerking komen met boer, burger en de natuur.

Voedselproducent:

Wij zijn trots op de huidige landbouw en de kwalitatief hoogwaardige producten welke zij leveren aan allerlei verschillende mensen en wensen, regionaal, binnen de EU en wereldwijd.

De na-oorlogse visie 'nooit geen honger meer in Nederland' is verplaatst naar 'het produceren van hoogwaardig duurzaam voedsel', en 'niet alles kan overal'.

Ook thema's als circulaire economie, kringlooplandbouw, biologisch, vegetarisch en veganistisch, zijn thema's welke momenteel spelen. Deze thema's vergen wel omschakeltijd bij onze bedrijven en bij de consument en de hele keten daaromheen. Dit is inclusief beleid en regelgeving.

Maar ook de invloed van landen als China, welke zich juist zorgen maakt of er voldoende is voor al haar inwoners vanwege de slechte gronden, en daarom elders in de wereld haar voedselproductie probeert in te kopen, is met de mondiale voedselconsumptie in Lochem merkbaar.

Wij verwachten dat de handelsgeest van de Nederlanders, en de mondiale economie, blijvend van invloed zal zijn op de Lochemse landbouw.

Wie betaalt bepaalt:

De landbouw heeft zijn activiteiten altijd aangepast aan de wens van de consument en de samenleving. Waar vroeger vooral gekeken werd naar prijs en kwaliteit kiezen mensen steeds vaker voor lokaal en/of duurzaam. Diverse bedrijven halen op alternatieve werkwijze een extra verdienmodel hiermee. Deze nichemarkt is echter niet voor alle agrariërs in Lochem weggelegd. Het overgrote deel van de productie wordt via coöperaties en handelsbedrijven verkocht in west Europa. Zo vind elk product zijn weg naar de consument.

Steeds meer bedrijven onderscheiden zich door mee te doen aan keurmerken zoals Planet Proof, Beter Leven of een ander keurmerk. Daarnaast zijn er een beperkt aantal bedrijven die aan huisverkoop doen. Voor een lokale en regionale afzet van enige omvang zijn er voldoende grote woonkernen met geïnteresseerde en betalende consumenten in de buurt nodig.

Wij verwachten dat door de Corona-crisis de thema's 'dichtbij, betrouwbaar, en circulair' nog meer aandacht krijgen, maar de verwachting is dat de consument net als afgelopen jaren, veelal hoogwaardige betaalbare producten wil. Het aantal biologische bedrijven in Lochem is vrij stabiel rond de 10 bedrijven verdeeld over alle sectoren.. De verwachting is dat de biologische landbouw in Lochem de komende jaren niet fors zal uitbreiden. De markt voor biologisch loopt tegen een grens qua prijselasticiteit. Anders gezegd: er is te weinig toename van consumenten die bereid zijn een hogere prijs te betalen voor een biologisch product. In combinatie met de hogere kosten remt dit de ontwikkeling.

Stikstof en Klimaatopgave:

Momenteel is er veel gaande in de stikstof en klimaatdiscussie. Niet alleen in Lochem, of de Achterhoek. Maar ook in Nederland, Europa, en wereldwijd liggen er vraagstukken. Zo ligt er een klimaatopgave, waarbij je niet iets hier wilt verbieden, waarbij het product op een andere plek op de wereld, met een hogere N- of CO₂-uitstoot wordt geproduceerd.

Daarnaast wordt gestuurd op Kringlooplandbouw, efficiency, en wordt door een heel aantal bedrijven deelgenomen aan projecten zoals de Kunstmestvrije Achterhoek, de Vruchtbare Kringloop Achterhoek (VKA) en de landelijke BES-Pilot (BES=Bedrijfs eigen Stikstofnorm, waarbij meer eigen mest gebruikt kan worden en minder kunstmest). Deze thema's zullen zich verder ontwikkelen. Wij als Lochemse landbouwers hebben relatief veel blijvend grasland en bomen, en leggen daarmee veel CO₂ vast. Daar zijn we trots op.

Er zijn op het gebied van Stikstof en Klimaat, niet alleen voor de landbouw, maar voor ons allemaal nog forse uitdagingen de komende jaren. Hier zullen we volop verder aan werken.

Tevens willen we het besef van ons als krachtige CO₂-binders verder uitdragen. CO₂ binding per ha gewas. Koolstofbinding in de bodem.

Areaal Grond:

Wij verwachten dat er meer grond nodig is voor alle maatschappelijke wensen, zoals grondgebonden kringlooplandbouw, biodiversiteit, extensivering, energie, woningbouw, infrastructuur en natuur.

Wij verwachten daarnaast dat er minder grondstoffen van buiten Europa geïmporteerd zullen worden, dat de wens richting Kringlooplandbouw en grondgebonden melkveehouderij zich verder ontwikkelt. De gronddruk zal groter worden.

Wij pleiten daarom voor de aanwinning van nieuw land in Nederland, zorgvuldige afweging rond zonnevelden en vinden dat de verbrokkeling van de ruimte moet stoppen.

3. Thema's ten behoeve van de omgevingsvisie

4.1 Ruimte om te ondernemen:

Bij Ruimte om te ondernemen denken we aan: ruimte in de breedste zin van het woord.

Ruimte om te...

- Kunnen ondernemen, met een toekomst perspectief voor onze opvolgers.
Ruimte behouden voor de ontwikkeling van het bedrijf, verruimen en/of aanpassen van het bouwblok moet mogelijk blijven. Houdt ruimte beschikbaar voor erfbeplanting, brandgangen, nieuwe regelgeving huisvesting/dierwelzijn/houderijconcepten. Houdt meer Flexibiliteit voor een bouwblok op maat. Duidelijke afbakening/regelgeving.
- Innoveren en optimaliseren, kansen bieden om nieuwe systemen te ontwikkelen. Aan de hand van experimenteerruimte, stabiel beleid, randvoorwaarden en doelvoorschriften.
- Landbouwgrond behouden voor de landbouw, belangen botsen met die van zonneparken en natuurgebieden. Toepassen van de zonneladder om te voorkomen dat goede landbouwgrond(=Natuur) vol komt te liggen met zonnepanelen. Leg eerst daken vol in de gemeente.
- Financiële ruimte, subsidies om projecten te ondersteunen, en tegemoetkoming voor landschapsbeheer. (biodiversiteit, verkeersveiligheid, akkerranden, etc.)
- Precisiebemesting toe te passen, bemesten naar behoefte. Ruimte voor mestverwerking en produceren van waardevolle meststoffen. Normen verruimen en meer bodemgericht bemesten, dat vraagt om maatwerk. Huidige normen sturen aan op verschaling van de percelen. Bemesting op maat, Meten is weten.
- Kunstmestvervangers toelaten en kunstmest uit dierlijke mest stimuleren. Een verlichting voor het milieu, ruimte voor mestverwerking, gebruik van mineralen goed voor de kringlooplandbouw binnen onze regio.

- Stabiele en faciliterende wet en regelgeving. Investerings moeten terug te verdienen zijn, daarbij is het noodzakelijk dat regels niet van het één op het andere jaar aangescherpt worden. Wet en regelgeving in overeenstemming met de richtlijnen van de EU. (gelijk speelveld voor een eerlijke concurrentie) Geen aanvullende regelgeving van de gemeente bovenop de Europese of landelijke wetgeving. Wordt als gemeente niet afhankelijk van emotionele politiek van dat moment, maar zorg voor helder en toekomstgericht beleid. Geef ondernemers in de regio de ruimte om te ondernemen.

Wat willen we NIET:

- Aanvullende regelgeving van de gemeente bovenop de landelijke en provinciale

Ambities voor de toekomst:

- Ruimte voor ontwikkeling bedrijven en een toekomstgericht bouwblok.
 - Ruimte voor erfbeplanting, brandgangen en een flexibel bouwblok op maat.
 - Aandacht voor duurzaamheid en innovatie.
 - Stimuleren jonge ondernemers en overname van bedrijven.
 - Doelmatige vergunningsverlening met korte doorlooptijden.
- Duidelijk aanspreekpunt.

4.2) Woningbouw en Vrijkomende Agrarische bebouwing buitengebied

Een goed VAB (vrijkomende agrarische bebouwing) beleid dient verpaupering en achteruitgang leefbaarheid op het platteland te voorkomen, maar het beleid moet zodanig ingericht worden dat dit niet conflicteert met bestaande landbouwbedrijven. Geschikte locaties voor landbouwactiviteiten dienen behouden te blijven, hier zou ruimte gegeven moeten worden aan bedrijfsverplaatsing.

Over flexibiliteit in bestemming op het platteland moet worden nagedacht. Vrijkomende agrarische bedrijven met weinig landbouwperspectief kunnen bijvoorbeeld worden overgenomen door ZZP'ers of kleine agrarisch gerelateerde mkb-bedrijven, om het platteland levendig te houden. Daarnaast zou een flexibele ondernemerslocatie met perspectieven uitkomst kunnen bieden om diversiteit aan bedrijfsontwikkelingen mogelijk te maken en diverse opgaves te realiseren. Dit alles voor maatschappelijke ontwikkelingen en het verdienvermogen voor de agrariër. Er dient gezocht te worden naar andere bewoningsmogelijkheden voor bijv. jongere dorpingen. Daarnaast is een onderhoudsplicht gewenst. De Rood-voor-rood regeling kan bijdragen in ruimtelijke kwaliteit. Positieve monitoring van niet-agrarische activiteiten in het buitengebied is belangrijk. Boeren zijn de rentmeesters van het landschap en zetten zich al eeuwen in om dit landschap goed te onderhouden en door te geven van generatie op generatie. Een goed VAB beleid dient verpaupering en achteruitgang leefbaarheid op het platteland te voorkomen.

Ondermijning:

De financiële druk op de agrariërs neemt toe. Doordat er op diverse plekken leegstand ontstaat wordt er op het platteland gezocht naar een 'nieuwe' vorm van ondernemen. Maar criminele praktijken (ondermijning) horen daar niet toe. Hierin is een rol voor ons allen weggelegd om bedrijven te behouden voor 'vreemde' afspraken.

Wat willen we NIET:

- Geen extra woningen in het buitengebied.
- Geen permanente woonbestemming voor schuurtjes in het buitengebied
- Geen extra belemmerende regels als er meer woningen komen
- Geen extra belemmeringen bij wijziging bestemming van agrarisch naar wonen of werken.
- Ondermijning op het platteland
- Geen beperkende of ongefundeerde maatregelen door 'nieuwe externe bewoners' op het platteland, die nu vanwege de woning-nood in Lochem, buitenaf een woonbestemming kopen.

Ambities voor de toekomst:

- Zorgvuldig omgaan met landbouwgrond om de toekomst van agrarische bedrijven, de jongeren en het platteland te garanderen
- Flexibele bestemming toestaan voor VAB
- Woningen van "Rood voor Rood" bij of in de kleine kernen bouwen
- Woningsplitsing blijven toestaan
- Woningen bouwen via 'inbreiding' in de kernen
- Alternatieve bestemmingen voor vrijkomende agrarische bebouwingen
- Stimuleren van asbest verwijderen door de gemeente

4.3) Duurzaam ondernemen en verdienmodel

Agrarisch bedrijven in Lochem staan open voor verandering en zijn zeer innovatief. Investerings die bedrijven doen zijn vaak voor de lange termijn. De terugverdiendtijd is in de agrarische sector over het algemeen lager waardoor voor duurzaamheidsinvesteringen visie nodig is een stabiel lange termijn beleid. Er is tijd en ruimte nodig om te verduurzamen. Het verdienmodel van de sector moet hierbij leidend zijn. Kringloop en natuur inclusieve landbouw moeten ook economisch duurzaam zijn.

Bij Duurzaam ondernemen denken we aan: **People + Planet + Profit**

Wat willen we NIET:

- Investerings die niet terugverdiend kunnen worden
- Een consument die met de mond iets anders verwoord, dan dagelijks op de tafel heeft staan. Reclame op tv of via krant/internet wat een verkeerd beeld geeft.
- Kostbare landbouw grond inleveren voor zonneparken/windmolens
- Groen doen en rood staan

Ambities voor de toekomst:

- De keuze in, en betaling van, duurzame producten kun je niet afdwingen, maar de omstandigheden moeten zo te maken zijn, dat de markt bereid is hiervoor te betalen.
- Bereidheid van de markt om een prijs te betalen die toebehoort aan de duurzame productie en producten.
- Zoveel mogelijk de kringloop rond houden
- Reststromen benutten
- Vruchtbare landbouwgrond behouden voor duurzame voedselproductie.
- Plantaardige en dierlijke productieketens aan elkaar koppelen
- Jonge agrariërs steunen want dat is de toekomst
- Meer producten aan huis verkopen denk aan een melk tap of streekproducten
- Zelf meer energie op gaan wekken
- Een reëel verdienmodel

4.4) Multifunctionele landbouw:

Bij Multifunctionele landbouw denken we aan:

Leven en werken op het platteland doen we samen met onze naobers. De een werkt meer samen met zijn naober dan de ander, maar wij moeten het samen doen. De veelzijdigheid van het Achterhoekse landschap komen ook terug in de activiteiten in het buitengebied. Een groot deel van de bedrijven heeft een neven tak of een baan erbij naast. Dat kan variëren van een B&B of minicamping ,dagrecreatie, verkoop en verwerken van streekproducten ,zorg en kinderopvang, agrarisch natuurbeheer dit alles moet natuurlijk wel gewoon mogelijk blijven. Het gevaar kan er in zitten dat sommige dingen te groot worden en dan een probleem worden voor andere bedrijven.

Wat willen we NIET:

- Oppassen dat je niet teveel bedrijven met dezelfde tak bij elkaar in de buurt krijgt.
- Agrarisch natuurbeheer is ook verbreding. We willen geen verplichte aanwijzing natuur maar op vrijwillige basis (met tegemoetkoming voor de mindere opbrengsten). Dit kan natuurlijk gestimuleerd worden.
- Belemmeringen door uitbreiding van anderen.

Ambities voor de toekomst:

- Hoofdinkomen moet agrarisch zijn, landbouwregistratie in kvk.
- Ruimte om te ondernemen en mogelijkheden in variatie tussen de verschillende bedrijven
- Ook hier moeten er wel mogelijkheden zijn voor ontwikkeling
- Boer Burger dichterbij elkaar brengen!

4.5) Natuur en Stikstofopgave

In Lochem zijn 2 Natura-2000 gebieden namelijk het Stelkampsveld en de uiterwaarden bij Gorssel. Deze gebieden en de maatregelen die daar genomen worden hebben invloed op de bedrijfsontwikkeling en de bedrijfsvoering op veel omliggende bedrijven. Naast de natura 2000 gebieden is er natuurlijk ook veel andere natuur en landgoederen in Lochem. In de toekomst moet de mooie natuur goed samen gaan met een gezonde landbouw in Lochem.

Wat willen we NIET:

- Aanwijzing nieuwe natuur
- Emissie- en/of depositiebeleid zonder dat de impact op de natuur daarvan helder onderbouwd is.
- Aanvullende restricties bovenop de landelijke en provinciale wetgeving
- Geen verplichte opkoop van bedrijven
- Dat de agrarische sector in Lochem op slot komt te zitten door onhaalbare doelstellingen en stikstof uit het buitenland
- Wij willen geen verplichte beperkingen voor natuurbeheer op onze landbouwgrond
- Geen vernatting van erf en landbouwgrond waardoor de grond minder geschikt is voor landbouw

Ambities voor de toekomst:

- Enkel vrijwillige opkoop Stikstof en/of bedrijven en de vrijgekomen ruimte toevoegen aan Stikstofbank
- Extra Stikstof reduceren door emissie beperkende maatregelen tegen vergoeding
- Bedrijfsverplaatsing faciliteren
- Stikstof verleasen
- Voldoende ontwikkelingsruimte voor doorgaande bedrijven
- Vrijwillige samenwerking tussen landbouw en natuurorganisaties om natuur te stimuleren
- De landbouwstikstofrechten in de landbouw houden.

4.6) Energie

Bij energie denken we aan:

**daken leveren
energie
grond levert
voedsel**

Boertje

Er is in Lochem de ambitie om in 2030 energie-neutraal te zijn. Dit proces is een aantal jaren geleden in gang gezet. Om dit te bereiken moet er veel gebeuren op het gebied van duurzame energie opwekken. Dit kan onder andere door het toepassen van zon- en windenergie. Nu zijn er alle enkele grote projecten in uitvoering, dit betreft het aanleggen van reeds vergunde zonneparken met een maximum van 100 ha voor de gemeente Lochem. Als agrarische ondernemers van Lochem vinden wij, als bij de realisatie van de reeds vergunde projecten de doelstelling nog niet wordt gehaald, dit op een andere wijze te worden gerealiseerd.

Behoud van productieruimte,

Behoud van voedselproductie en verder duurzame ontwikkeling van landbouw. Om de voedselproductie op peil te houden moet de huidige landbouwgrond behouden blijven. Dit om de duurzame ontwikkeling van de landbouwbedrijven te behouden.

Behoud van Landschap,

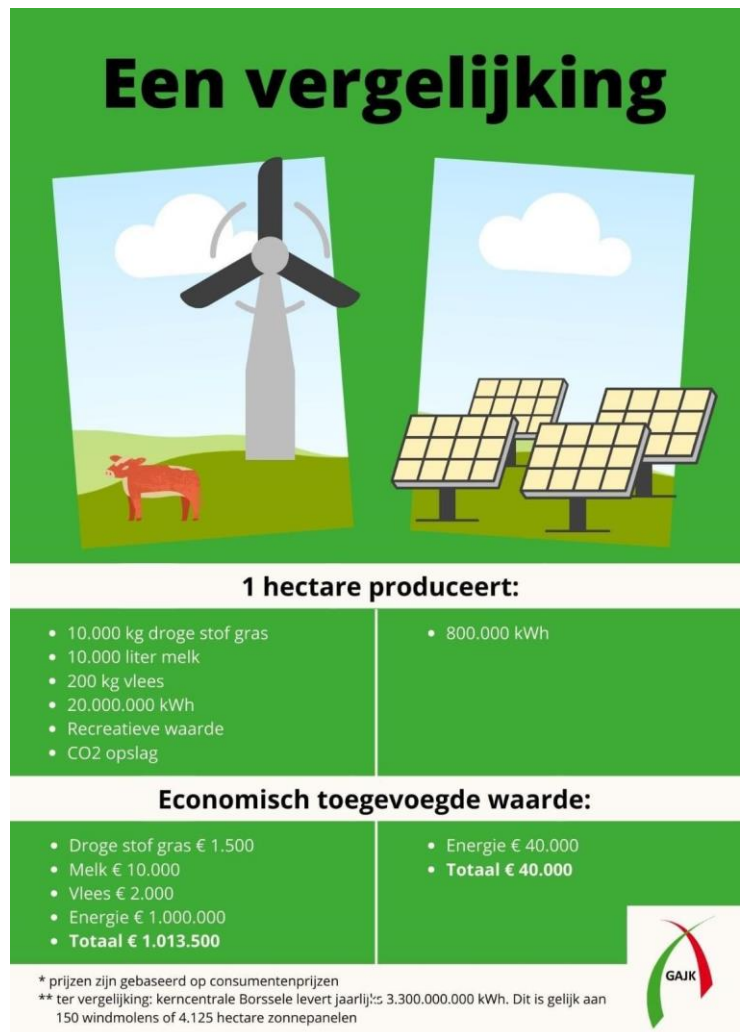
Het buitengebied van Lochem en ook de achterhoek in het algemeen typeert zich door een mooi coulissen landschap. Hierin zijn natuur en landbouw al eeuwen in goede harmonie opgebouwd. Door het aanleggen van grote zonneparken word dit beeld en de omgeving sterk negatief beïnvloed.

Klimaatafspraken landbouw.

De landbouw heeft als opdracht gekregen om 3.5 Mton CO2 emissie te verlagen. De ambitie van de landbouw is zelfs groter als voorwaarden passend bij deze ambitie door de klimaattafelpartners worden ingewilligd ('work in progress'). Echter dit kan alleen wanneer er gefaciliteerd wordt met geld voor innovatie, passend beleid en vergunningverlening. Eén van de voorwaarden is kringlopen, bodemvruchtbaarheid en biodiversiteit te verbeteren. Het kan niet zo zijn dat de landbouw deze ambitie niet waar kan maken omdat er honderden hectares landbouwgrond verdwijnen voor vestiging van zonnevelden

Windmolens

Wij zijn van mening dat opwek met wind (grote en kleine windmolens) een goede manier is om duurzame energie op te wekken, mits er lokaal draagvlak voor is. Door lokale burgers en ondernemers de mogelijkheid te bieden financieel te participeren, kan het draagvlak voor windmolens vergroot worden. Op locaties waar grote windmolens geen optie zijn, zouden ondernemers ook rendabele kleine windmolens kunnen plaatsen. Door een combinatie van zon en wind realiseert een bedrijf een stabielere energieproductie. Hierdoor kunnen bedrijven tot zo'n 60 procent van de energie die ze opwekken meteen zelf verbruiken. Met alleen zon blijft dit percentage rond de 30 procent steken. Met een combinatie van wind en zon kan er op een bestaande aansluiting dus meer elektriciteit geproduceerd worden. Een groot voordeel is dus dat het netwerk minimaal belast wordt. Slechts in 3 procent van de tijd geeft een combinatie van zon en wind meer elektriciteit dan nodig is voor eigen gebruik.

Infrastructuur elektriciteitsnet.

Er zijn in Lochem meerdere agrarische bedrijven die aangegeven hebben te willen investeren in duurzame energie, Echter door beperking van het elektriciteitsnet is het lang niet overal mogelijk om dit plan te realiseren. LTO en AJK pleit hierbij dan ook voor aanpassen van het net, daar waar er om gevraagd wordt dit met voorgang toe te passen. De gemeente of de regio kan hierbij een faciliterende rol vervullen. We moeten met zijn allen voldoen aan het vraagstuk duurzame energie, doe dit door lokale initiatieven te stimuleren in plaats van projecten die alleen maar weerstand oproepen.

Lokale Energie coöperaties en postcoderoos-projecten worden gewaardeerd! Projecten waarbij de inzet en financiële opbrengst in het gebied zelf blijft juichen we toe.

En tot slot: geduld is een schone zaak: de technologische ontwikkeling is iets waar rekening mee gehouden moet worden. LTO Noord is betrokken bij tal van innovatieve projecten, en ziet dat er de komende jaren mooie technologische innovaties voor energieopwekking (en -opslag) aankomen, waar we misschien nu helemaal geen waardevolle en vruchtbare landbouwgrond voor op hoeven te offeren.

Wat willen we NIET:

- Zonne-akkers op landbouwgrond
- Een overvol netwerk, waarbij opslag van energie nog niet mogelijk is
- Monopolypositie van commerciële energieleveranciers
- Grote energieprojecten, waarbij het geld wegvloeit uit de gemeenschap

Ambities voor de toekomst:

- Energiebesparing stimuleren
- Zonne-energie volgens de zonneladder: eerst daken vol, dan kijken naar overige terreinen en ruimtes welke niet in gebruik zijn, zoals taluds en bermen, natuurterreinen, parkeerplaatsen, groene ruimten op bedrijfsterreinen, etc.
- Stimuleren van zonnepanelen bij burgers en industrie.
- Windmolens op bedrijfsniveau (max 39 meter hoog).
- Aandacht voor de capaciteit van het elektriciteitsnetwerk, zodat dit géén beperkende factor is, voor mensen die wél hun daken met zonnepanelen willen volleggen.
- Stimuleren van technologische ontwikkelingen inzake energie-opslag, waterstof etc.
- Grote windturbines op plekken waar dat kan
- Gebruik van Biogasinstallaties, biogashub voor industrie of aardasvrije wijken.
- Overwegen of kernenergie voor de langere termijn een optie is (landelijk)

4.7) Water

Bij Ruimte om te ondernemen denken we aan:

Duurzaam ondernemen waarbij er schoon en voldoende water beschikbaar is voor onze dieren. Voldoende water beschikbaar voor een optimale groei van onze gewassen. Alleen gezonde en goed groeiende gewassen kunnen veel CO2 vastleggen. Dit vraagt een andere aanpak van het waterbeheer. Waterschappen en gemeente zullen moeten nadenken over water behouden in Lochem in plaats van het zo snel mogelijk afvoeren van regenoverschotten

Wat willen we NIET:

- Gewassen laten verdrogen door beperkingen op watergebruik
- Beregeningsverbod

Ambities voor de toekomst:

- Beschikbaar voldoende schoon water, nu en in de toekomst
- Waterpeil welke past bij goede landbouwpraktijk voor zowel bouwland als grasland.
- Circulair watergebruik, hergebruik water binnen bedrijf.

4.8) Landschap en Infrastructuur

Bij Landschap en Infrastructuur denken we aan:

Om aan alle maatschappelijke wensen te voldoen is er behoefte aan voldoende grote huiskavels. Goed bereikbare en duurzaam ingerichte percelen.

Voldoende en goede toegangswegen naar onze percelen en naar onze bedrijven ingericht voor landbouwvoertuigen en vrachtverkeer. We zien hier ook zeker kansen om in goed overleg gezamenlijk natuur gronden toe te voegen aan onze bedrijven en deze multi-functioneel 'Natuurlijk Agrarisch' te benutten en onderhouden.

Wat willen we NIET:

- Geen grens gedoe en grond onteigening
- Verruwing en overlast uit aangrenzende niet agrarische percelen

Ambities voor de toekomst:

- Compensatiegrond om maatschappelijke wensen in te vullen
- Goed overleg en onderhoud inzake watergangen en bermbeheer
- Kavelruil om de kringloop gedachte te dienen en bedrijfsontwikkeling in te vullen.

4.9 Mest en bodem

De agrarische sector is van grote betekenis voor de biodiversiteit, omdat het voedsel, nest- en schuilmogelijkheden biedt. Veel planten en dieren leven op en in cultuurgrond.

Biodiversiteit is voor de agrarische sector van belang omdat het bijdraagt aan bodemvruchtbaarheid, plaagbestrijding en bestuiving van planten en vruchtbomen. Juist in de overgangszones tussen agrarische grond, landschapselementen en natuurgebieden komt een grote variatie aan planten en dieren voor. Biodiversiteit, bodem en mest kan niet los van elkaar gezien worden omdat mest een grote waarde heeft voor de bodemvruchtbaarheid en zodoende ook voor de biodiversiteit.

Op veel plekken zien we nu al dat de gewassen meer mineralen onttrekken dan er bemest mag worden en dat organische stof gehaltes dalen. Om geen rooibouw te plegen en de kringloop nog beter te kunnen sluiten zullen bedrijven in de toekomst meer samenwerken. Maar regelgeving staat vaak in de weg. Denk aan derogatie en bijvoorbeeld bij kunstmest vervangende producten uit de mestverwerking.

Maatwerk is daarom essentieel om tot een duurzame kringlooplandbouw te komen.

Wat willen we NIET:

- Verstikkende en veel te complexe regelgeving.
- Verplicht mest afvoeren om daarna weer kunstmest aan te voeren.
- Rooibouw plegen op onze gronden.

Ambities voor de toekomst:

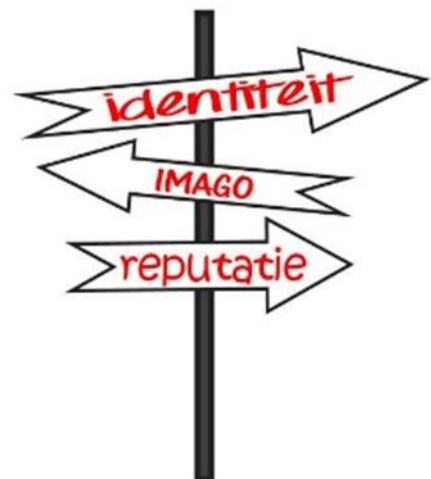
- Samenwerkingsverbanden bv tussen varkenshouder, rundveehouder en akkerbouwer, optimaal plaatsingsruimte in de regio gebruiken.
- Meer kunstmest vervangen door (bewerkte) mest
- Mestsoort gebruiken waar de bodem/gewas om vraagt. (Mest op Maat)
- Bewerking op de bedrijven
- Terugdringen van emissies, vastleggen van CO₂ en energieneutraal produceren.
- Beschikbaarheid van goed water, een goede waterhuishouding, goede bodemvruchtbaarheid.

4.10 Imago en verbinding met omgeving

Bij Imago en verbinding met de omgeving denken we aan:

We dragen graag uit waar we als landbouw mee bezig zijn. Educatie, scholenprojecten, fietstochten en open dagen zijn goede momenten om te laten zien waar we trots op zijn. We zijn beheerders van het landschap en zorgen voor en groot deel voor de aankleding hiervan. Weidegang, agrarisch natuurbeheer en mooie (bloeiende) gewassen zijn hier voorbeelden van. Om dit resultaat te bereiken zal ook wel eens overlast veroorzaakt worden, het één kan niet zonder het ander. Denk aan het oversteken van een kudde koeien over de weg, stank bij het uitrijden van mest of geluidshinder bij het afzetten van hakhout.

Mensen genieten meer dan ooit van de omgeving en wandelen graag, met of zonder hond, in het buiten gebied. Grenzen vervagen hierbij nog wel eens en dit zorgt soms voor overlast bij agrariërs. Gewassen worden beschadigt, wild en weidevogels verjaagd en gevaar voor Neospora voor vee dreigt.

Wat willen we NIET:

- Weg gezet worden als ondernemers die tegen de natuur zijn
- Weg gezet worden als mensen die telkens de regels overtreden
- Burgers en beleidsmakers die vervreemden van de voedselproductie
-

Ambities voor de toekomst:

- Pro-actief in de markt staan, waarbij partijen ons weten te vinden
- In goed overleg met onze stake-holders, landbouwverwante partijen, en collega-belangenbehartigers
- Actief werken aan ons imago in de markt, door bijvoorbeeld staan op open dagen, boerderijenfietstochten, scholenproject op basisonderwijs en voortgezet onderwijs, actie op markt Lochem etc.
- Aangewezen losloopegebieden voor honden.
- In overleg met gemeentebestuur, raad en ambtenaren. Met resultaat.

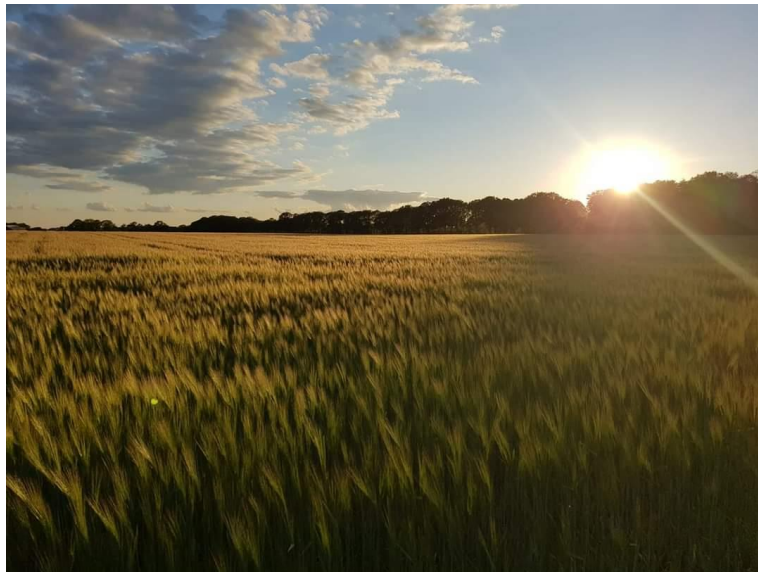
4. Nawoord en afsluitend

Ruimte om te ondernemen:

Als agrariërs kijken we uit naar de invulling van de omgevingsvisie in Lochem. Hiermee hebben we de mogelijkheid om gezamenlijk ons mooie buitengebied in te vullen. Wij als agrariërs zijn gewend met de natuur en in de natuur te werken en te leven. Onze gewassen en de dieren zijn namelijk een wezenlijke bouwsteen van de Lochems gemeenschap die door de eeuwen heen door en met ons gevormd is. Wij hebben een duurzaam Lochem voor ogen waarin het prettig werken en wonen is voor onze agrariërs. Waar de gemeente en haar medewerkers trots is op het buitengebied wat door onze agrariërs goed, divers, duurzaam en veilig ingevuld en onderhouden wordt.

Een aantal leden aan het woord “Ik ben trots op”:

- Het imago dat we als Lochemse gemeente landelijk uitstralen dat we onze agrariërs koesteren en een podium geven om de door de eeuwen heen gevormde bedrijven met enthousiasme en liefde door te kunnen geven aan onze kinderen.
- Wij zijn trots op de waardering van vele mensen die zien, hoe wij met onze dieren, bedrijven en de natuur omgaan
- Wij zijn trots op: Dat we gezonde en moderne landbouwbedrijven hebben, met bijbehorende periferie, in een mooi afwisselend buitengebied
- We zijn trots op de ontwikkeling die agrarische bedrijven in Lochem de afgelopen decennia hebben doorgemaakt. De wereld draait door en de boer zit niet stil! De agrariërs in Lochem zetten zich in voor beheer van natuur, landschap en het sluiten van kringlopen. Hiermee leveren wij een actieve bijdrage aan de klimaatopgave en behoud van biodiversiteit.

Bent u ook trots op onze Nederlandse Lochemse boeren??
En laat u dat ook blijken in uw koopgedrag??
En uw beleid??

Kortom:

Wij zijn trots op onze boeren die zich dagelijks meer dan 100% inzetten om heerlijk, eerlijk en goede producten te maken. Wij zijn trots op onze ondernemende land- en tuinbouwers in Lochem.

Geef ze ook in de nieuwe plannen:

Ruimte om te ondernemen.

Bijlage: Werkgroepleden LTO en AJK

LTO Noord Achterhoek Noord, gemeente Lochem: info@achterhoek-noord.ltonoord.nl

- Robbert Haijtkink
- Brenda Dinkelman
- Erik Hoentjen
- Herman Menkhorst
- Diederik Klein Kranenbarg
- Egbert Wegstapel

Achter de boer en tuinder.
Voor ons allemaal.

AJK Laren & Lochem:

ajklarenlochem@gmail.com

- Willem Veeneman
- Jouke Holmer
- Vincent Oudenampsen
- Ronald Schieven
- Laurens Woestenenk
- Patrick Heijink
- Jasper Groot Koerkamp

Documenten welke gebruikt zijn:

- CBS
- Toekomstvisie landbouw Carola Schouten (sept'19)
- Toekomstvisie LTO Noord Regio Oost
- Landbouwvisie Berkelland 2011-2020 LTO Noord afdeling Berkelland
- LTO Noord 'Aan de slag met een afdelingsvisie'
- Economische agenda Lochem 2019-2022

